

Авторка статті:

**Інна УМАНЕЦЬ,**

здобувачка

ОП Соціальна робота. Соціальна педагогіка

Наукова керівниця:

**Надія ПАВЛИК,**

докторка педагогічних наук, доцентка,

професорка кафедри соціальних технологій

## ПРОФЕСІЙНІ РОЛІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА У СФЕРІ ОСВІТИ

Сьогодні головною метою освіти є гармонійний розвиток особистості як найвищої цінності суспільства. Повноцінний розвиток особистості потребує безпечного соціально сприятливого психологічного середовища, створення якого покладено на соціально-психологічні служби закладів освіти.

Діяльність соціально-психологічної служби закладів освіти здійснюється на основі чинного законодавства, реалізуючи важливі функції інтеграції дитини у шкільне середовище за допомогою практичного психолога і соціального педагога.

Діяльність соціального педагога покликана забезпечити конструктивну взаємодію усіх суб'єктів освітнього середовища – здобувачів освіти, батьків, педагогів, адміністрації та зовнішнього середовища. Його діяльність має суттєві відмінності від навчальної ролі вчителів. Соціум, близьке оточення, людські стосунки, соціокультурні зміни – є сферою діяльності соціального педагога. В останні роки розвиваються нові соціальні проблеми: пандемія, карантин, ізоляція. І дорослі, і діти пригнічуються як емоційно, так і соціально. Соціальному педагогу необхідно виокремити ситуації, які відповідають його компетенції. Професійна постановка цілей, зосередження зусиль для оптимальних методів та засобів – умова його успішної діяльності.

Серед думок науковців погляди на функції діяльності соціального педагога відрізняються. Так І. Богданова виокремлює комунікативну, організаторську, прогностичну, охоронно-захисну, діагностичну, попереджувально-профілактичну, корекційно-реабілітаційну та соціально-терапевтичну функції. А. Капська основними функціями соціального педагога називає: діагностичну, прогностичну, комунікативну, реабілітаційну та корекційну. В. Бочарова, Є. Максимова виділяють дві групи функцій: загально-педагогічні та соціально-педагогічні функції [1, с.181].

В основі професійного спрямування соціального педагога основне місце посідає не навчальна та освітня, а виховна, прогностична, консультаційна, захисна, профілактична та організаційна функції. В умовах сьогодення, коли негативні соціальні чинники поширюються в поведінці та наслідуванні серед дітей, соціальний педагог важливий в закладі освіти. Соціальний педагог сприймає учня як цілісного індивіда, поєднуючи різні сторони його особистості та умови соціалізації.

Соціальний педагог намагається вивчити та створити умови для саморозвитку особистості. В першу чергу, він знаходиться в безперервній комунікації з учнями, батьками та педагогами. Вивчає їх інтереси, проблеми, непорозуміння та досягнення. Досить ретельно досліджує оточення, виявляє негативні чинники соціалізації. Відчувши та знайшовши моменти складності, щоразу використовує етичні норми взаємозв'язку для вчасного попередження негативної поведінки учнів.

До професійних особливостей соціального педагога відносять:

- вміння забезпечити посередництво в навчальному закладі;
- здатність працювати в умовах неформального спілкування;

- можливість впливати на комунікативні процеси в системі «учень – учень», «учень – учитель», «учень – батьки», «учитель – батьки»;
- вміння вирішувати «гострі» ситуації з позитивними емоціями.

На думку відомого німецького науковця та фахівця соціальної роботи у школі Карстена Шпека, саме особистість соціального педагога, сукупність його професійних та особистісних якостей відіграють вирішальну роль для чіткої організації та здійснення якісної ефективної соціальної роботи в школі [3, с.303].

Пріоритетним напрямом діяльності соціального педагога у школі є діагностика. Діагностуючи соціальну та особистісну сфери учнів, педагогів та батьків, процеси їх соціалізації та адаптації, позитивні зміни, негативні впливи, соціальний педагог проектує подальшу спільну діяльність.

Професійне спрямування діяльності соціального педагога включає комплекс заходів щодо розвитку, пізнання та усвідомлення процесу соціалізації учнів. Соціальний педагог, спираючись на отриману в ході діагностики інформацію, здійснює підбір відповідних заходів. Застосування методів корекційної і профілактичної роботи для вирішення практичних завдань вимагає від соціального педагога володіння наступними компетенціями: виділяти ключові моменти для здійснення соціальної діяльності; формувати основні цілі профілактичної роботи; підбирати оптимальні методи для здійснення професійної діяльності; ефективно прогнозувати спектр соціальних дій і впливів, а також аналізувати результативність роботи.

Соціальний педагог закладу загальної середньої освіти, враховуючи постійні соціальні виклики та нові напрями соціально-педагогічної роботи постійно повинен займатися власним професійним розвитком [2, с.58].

Отже, соціальний педагог у соціально-психологічній службі школи – це фахівець з організації конструктивної взаємодії дітей, батьків, педагогів, адміністрації та зовнішніх соціальних партнерів і агентів соціалізації, який має на меті створити сприятливі соціальні умови для всебічного розвитку та соціалізації учнів. Метою діяльності соціального педагога в освітньому середовищі закладу освіти є сприяння успішному вирішенню соціально-педагогічних завдань; основним змістом – забезпечення соціалізації та адаптації в навчально-освітньому процесі.

#### Використана література

1. Хмуринська Т. Аналіз особливостей професійної діяльності соціального педагога. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота.* 2011. Вип. 22. С. 180-181.
2. Неїжпапа Л. Професійний розвиток соціального педагога закладу загальної середньої освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 11 : Соціальна робота. Соціальна педагогіка.* Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 26. С. 50-58.
3. Karsten Speck. *Qualität und Evaluation in der Schulsozialarbeit. Konzepte, Rahmenbedingungen und Wirkungen.* GWV Fachverlage GmbH. Wiesbaden, 2006. 416 s.